

B.A. 6th Semester (General) Examination, 2023 (CBCS)

Subject : Sanskrit

2192

Course : SEC-4

Time: 2 Hours

Full Marks: 40

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answer in their own words as far as applicable.

प्रश्नपत्रेऽस्मिन् क-विभागः ख विभागश्चेति विभागद्वयं वर्तते। परिक्षार्थीभिः कस्यचिदेकस्य विभागस्योत्तरं कार्यम्। एই प्रश्नपत्रे विभाग-क एवं विभाग-ख शीर्षक दूषि विभाग बर्तमान। परीक्षार्थीदेर ये कोन एकाटि विभागेर प्रश्नेर उत्तर दिते हवे।

'क'-विभागः

(Vedic Literature)

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कस्यित् प्रश्नपञ्चकस्य उत्तरं लेख्यम्। तेषु द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरम् अवश्यमेव संस्कृतभाषया लेखनीयम्। 2×5=10

निम्नलिखित प्रश्नगुलिर मध्ये पाँचटि प्रश्नेर उत्तर दाओ। तार मध्ये दूष्टि प्रश्नेर उत्तर संस्कृत भाषय लेखो।

 - (a) स्वपाठ्यान्तर्गतस्य अग्निसूक्तस्य विनियोगः कुत्र?
निजेर पाठ्यान्तर्गत अग्निसूक्तेर विनियोग कोाथाय?
 - (b) स्वपाठ्यान्तर्गतस्य इन्द्रसूक्तस्य ऋषिः कः, सूक्तमिदं केन छन्दसा निवद्धम्?
निजेर पाठ्यान्तर्गत इन्द्रसूक्तेर ऋषि के? सूक्तटि कोन छन्दे निबन्ध?
 - (c) 'यो दस्योर्हन्ता'—इति मन्त्रांशः कस्मात् सूक्तात् गृहीतः?
'यो दस्योर्हन्ता'—मन्त्रांशटि कोन सूक्त थेके गृहीत? दस्युर हस्ता के?
 - (d) 'अहं सुवे पितरम्'— इत्यत्र 'पितरम्' इति शब्दस्य अर्थः कः? कः पितरं जनयति स्म?
'अहं सुवे पितरम्'— मन्त्रांशटिते वर्तमान 'पितरम्' शब्देर अर्थ की? के पिताके सृष्टि करेछिलेन?
 - (e) आमृणी वाक् का?
आमृणी वाक् के?
 - (f) 'अन्ये जायां परि मृशन्ति' - कस्मिन् सूक्ते अयं मन्त्रांश उपलभ्यते। अत्र प्रसङ्ग कः?
'अन्ये जायां परि मृशन्ति' — मन्त्रांशटि कोन सूक्ते उपलक्ष हयोছे? प्रसङ्गटि कि?
 - (g) ईशोपनिषदः उत्सः कः?
ईशोपनिषद-एर उत्स की?

- (h) इशोपनिषदि आम्रातस्य सम्भूतिशब्दस्य कोर्थः?
इशोपनिषद्-ए आम्रात सत्त्वे शब्देर अर्थ की?
2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नोरुत्तरं संस्कृतभाषया लेख्यम्।
निम्नलिखित प्रश्नगुलिर मध्ये येकोनो दूष्टि प्रश्नेर उत्तर संस्कृत भाषाय लिखते हवे। 5×2=10
- (a) मन्त्रोऽयं सप्रसङ्गं व्याख्यायताम् —
मन्त्राति सप्तसत्र ब्याख्या करो —
स नौ वृष्टि द्विवस्पति
स नौ वार्जमनुवणिम्
स नः सहस्रिणीरिषः॥
- (b) मन्त्रोऽयं सप्रसङ्गं व्याख्यायताम् —
मन्त्राति सप्तसत्र ब्याख्या करो —
अहमेव वातेष्व प्र वाम्यारभमाणा भुवनानि विश्वा।
प्ररो द्विवा प्रर एना पृथिव्यैतावती महिना सं बंभूव॥
- (c) मन्त्रोऽयं सप्रसङ्गं व्याख्यायताम् —
मन्त्राति सप्तसत्र ब्याख्या करो —
यः शम्बुरुं पर्वतेषु क्षियन्त्रं
चत्वारिंश्यां शुरद्वन्विन्दत्।
ओज्ञायमानुं यो अहिं ज्रधनु
दानुं शयानुं स जनासु इन्द्रः॥
- (d) मन्त्रोऽयं सप्रसङ्गं व्याख्यायताम् —
मन्त्राति सप्तसत्र ब्याख्या करो —
यस्मिन् सर्वाणि भूतान्यात्मैवाभूद्विजानतः।
तत्र को मोहः कः शोक एकत्वामनुपश्यतः॥
3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नोरुत्तरं लेख्यम्।
निम्नलिखित प्रश्नगुलिर मध्ये ये कोनो दूष्टि प्रश्नेर उत्तर लेखो। 10×2=20
- (a) 'यो विश्वस्य प्रतिमानं बभूव'— अत्र कस्य स्तुतिर्विहिता? तस्य माहात्म्यं स्वपाठयांशानुसारं वर्णनीयम्।
मन्त्रांश्चित्ते कोन देवतार स्तुति करा हयोहे? उक्त देवतार माहात्म्य ऋषाठ्यांश अनुसारे वर्णना करो।
- (b) देवीसूक्तस्य दार्शनिकभावना प्रतिपादनीया।
देवी सूक्तेर दार्शनिक भावना प्रतिपादन करो।
- (c) 'अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमित् कृषस्व' इति उपदेशस्य तात्पर्यं व्याख्यायताम्।
उक्त उपदेशात्तिर तात्पर्य ब्याख्या करो।
- (b) इशोपनिषदि वर्णितं विद्याविद्ययोः स्वरूपमालोच्यताम्।
इशोपनिषद्-ए वर्णित विद्या ओ अविद्यार व्यरूप आलोचना करो।

'ख'-विभागः

विभाग—'ख'

(Moral Values in Sanskrit Literature)

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कस्यचित् प्रश्नपञ्चकस्योत्तरं लेख्यम्। तेषु प्रश्नद्वयस्योत्तरम् अवश्यमेव संस्कृतभाषया लेख्यम्।

$2 \times 5 = 10$

निम्नलिखित प्रश्नाङ्गुलिर मध्ये येकोनो पौँछटि प्रश्नेर उत्तर लिखते हवे। तार मध्ये दूष्टि प्रश्नेर उत्तर आवश्यहि संस्कृत भाषाय लिखते हवे।

(a) 'दानवीरः कर्णः' इति रूपकं केन विरचितम्? अस्य प्रकारभेदं निरूपय।

'दानवीरः कर्णः' रूपकटिर रचयिता के? एटि प्रकारभेदे निर्णय करो।

(b) पाकशासनः कः? तस्य एतादृशस्यनामः प्रसिद्धत्वे को हेतुः?

पाकशासन के? तार एतादृश नामेर प्रसिद्धिर तेहु की?

(c) 'विमला' का? तस्याः वैशिष्ट्यं किम्?

'विमला' की? तार वैशिष्ट्य की?

(d) इन्द्रः कर्णाय कीदृशम् आशीर्वादं दत्तवान्।

इन्द्र कर्णके कि आशीर्वाद दान करेछिले?

(e) शशकसिंहकथायाः उत्सः कः? अस्याः कथायाः प्रणेता कः?

शशकसिंहकथार उत्स की? एই कथार प्रणेता के?

(f) शशकसिंहकथायाः शिक्षणीयः विषयः कः?

शशकसिंहकथार शिक्षणीय विषय की?

(g) "किमनेन सकलमृगबधेन" — इति कः कस्मै निवेदितवान्?

उत्तिटि के कार उद्देश्य निवेदन करेछिल?

(h) भासुरकस्य परिचयः कः?

भासुरकेर परिचय की?

2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कस्यचित् प्रश्नद्वयस्योत्तरं संस्कृत भाषया लेख्यम्।

$5 \times 2 = 10$

निम्नलिखित प्रश्नाङ्गुलिर मध्ये ये कोनो दूष्टि प्रश्नेर उत्तर संस्कृत भाषाय लेखो।

(a) सप्रसङ्गं व्याख्यायताम् —

सप्तसप्त व्याख्या करो —

'भुजङ्गजिह्वाचपला नृपश्रियः।'

(b) "वश्चितः खलु भवान्" — इत्यत्र वक्ता वचनमिदं कस्मै कथं निवेदितवान्।

वक्ता काके केन एकथा वलोछिले?

(c) सप्रसङ्गं व्याख्यायताम् —

सप्तसङ्गं व्याख्या करो —

जातमात्रं न यः शत्रुं रोगञ्च प्रशमं नयेत्।

महाबलोऽपि तेनैव वृद्धिं प्राप्य स हन्यते॥

(d) शशकसिंहकथानुसारं संक्षेपेण दुर्गमाहात्म्यम् आलोच्यताम्।

शशकसिंह कथा अनुसारे संक्षेपे दुर्गमाहात्म्य आलोचना करो।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कस्यचित् प्रश्नद्वयस्योत्तरं संस्कृतभाषया लेख्यम्।

$10 \times 2 = 20$

निम्नलिखित प्रश्नालिर घट्ये ये कोनो द्रुटि प्रश्नेर उत्तर संस्कृत भाषय लेखो।

(a) 'दानवीरः कर्णः' इति रूपकानुसारं कर्णचरितमालोच्यताम्।

'दानवीरः कर्णः'—एই रूपकटि अबलम्बन करे कर्णेर चरित्र आलोचना करो।

(b) 'दानवीरः कर्णः' इति रूपकानुसारम् इन्द्रचरितमालोच्यताम्।

'दानवीरः कर्णः' रूपकटि अबलम्बन करे इन्द्रेर चरित्र आलोचना करो।

(c) शशकसिंह कथायां वर्णितस्य सिंहस्य चरितमालोच्यताम्।

शशकसिंह कथाय वर्णित सिंहेर चरित्र आलोचना करो।

(d) शशकसिंह कथायां शशकः केन प्रकारेण आत्मानं रक्षितवान्? तत सर्वं निवेदनीयम्।

शशकसिंह कथाते शशक कीভাবে নিজেকে রক্ষা করেছিলো? তা সবটাই আলোচনা করো।